

LINN TULVIL MUUSIKAT – TALLINN KUI RAHVUSVAHELISELT TUNNUSTATUD UNESCO MUUSIKALINN

Muusikal on oluline koht Eesti aja- ja kultuuriloos ning suur osa sellest on omakorda seotud Tallinnaga. Siin komponeeriti ja kanti 1680. aastal ette üks esimesi saksakeelseid oopereid, Johann V. Mederi „Kindlameelne Argenia“. 1865. aastal loodi Tallinnas Estonia laulu- ja mänguselts, mille eestvedamisel rajati 1906. aastal Estonia teater. 1896. aastast on Tallinnas toimunud kõik üldlaulupeod. Muusikal oli oluline roll eestlaste identiteedi hoidmisel ja lääneliku kultuuri tutvustamisel Nõukogude perioodil, mis omakorda kasvas kogu rahvast ühendanud laulvaks revolutsiooniks. Tallinnas töötades leidis Arvo Pärt oma üle maailma kuulsaks saanud muusikakeele tintinnabuli. Täna on Tallinnast kujunenud üks Euroopa ja maailma muusikakultuuri keskusi, kust pärinevad maailmatasemel heliloojad, dirigendid, interpreetid ja kollektiivid ning mis võõrustab kogu regioonis hinnatud muusikasündmusi ja -festivale. Valdonna arendamine sai loomuliku jätku, kui alates 2022. aastast kuulub Tallinn UNESCO loovate linnade võrgustikku muusikalinnana.

UNESCO loovlinnade võrgustik käivitati 2004. aastal eesmärgiga tähtsustada kultuuri ja loovuse rolli linnade jätkusuutlikus arengus. 2022. aasta seisuga kuulub võrgustikku 295 linna 90 riigist üle maailma. Kokku on linnadel võimalik valida seitsme kategooria vahel: disain, film, gastronoomia, kirjandus, rahvakultuur, muusika ning meediakunstid. Üks linn saab võrgustikku kuuluda vaid ühes kategoorias ning erinevalt Euroopa kultuuripealinnast omistatakse UNESCO loovlinna tiitel tähtajatult. Kokku kuulub võrgustikku 59 muusikalinna, olles kõige rohkemaarvulisem kategooria disaini, rahvakultuuri ja gastronoomia kõrval. Tallinn ei ole esimene võrgustikku kuuluv loovlinn. 2015. aastast on Tartu UNESCO kirjanduslinn ja 2019. aastast on Viljandi rahvakultuuri linn.

Tallinnas kohtab muusikat igal sammul. Statistikaameti andmetel osales enne koroonapandeemiat 83,2% Tallinna elanikest viimase 12 kuu jooksul kultuuritegevuses ning muljetavaldav 53,6% inimestest on viimase aasta jooksul käinud kontserdil.¹ 2019. aastal korraldasid 497 kontserdikorraldajat Tallinnas 2384 kontserti 700 000 külastajaga.² Tallinnas on ka väga head tingimused muusika õppimiseks eri haridusastmetel ning mitmekülgne muusikataristu. Kipume Eestis sageli unustama, et oleme üks väheseid riike maailmas, kus muusika on kohustuslik osa üldharidusest. Muusikaharidust antakse nii linna muusika- ja huvikoolides, eraõiguslikes muusikakoolides ja -ringides, keskhariduse tasandil kui ka rahvusvahelisel tippasemel Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias. Siin asub üle 20 kontserdisaali, lisaks hulgaliselt muid muusikategemiseks sobilikke paikasid, sh kirikud, koolid, muuseumid jpm.

¹ Statistikaamet (2018), Kultuuris osalemise uuring. [https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_kultuur_kultuurielus-osalemine/KUT021] 27.02.2022

² Statistikaamet (2020), Eesti kontserdikorraldajate kontserdid 2019. [https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_kultuur_muusika/KU113] 27.02.2022

Muusika on Tallinna jaoks oluline kultuuriliselt, hariduslikult ja sotsiaalselt, aga ka majanduslikult. 2020. aastal Eesti Konjunktuuriinstituudi läbi viidud Tallinna muusikavaldkonna kaardistuse³ andmetel tegutseb linnas 1688 organisatsiooni ja ettevõtet, kus kokku on hõivatud 2073 inimest. Sektori kogutulud olid 146,5 mln eurot, sektori kasum oli 9,4 mln eurot. Hinnanguliselt moodustab Tallinna muusikavaldkonna kogu Eesti mahtudest ligikaudu 70%. Lisaks otsesele majanduslikule mõjule panustab sektor kaudselt paljude teiste majandusharude toimimisse. Muusikafestivalid ja -sündmused annavad tööd muuhulgas majutus-, toitlustus-, teenindus- ja tehnoloogiaettevõtetele. Muusikavaldkond on tõsiseltvõetav majandusharu, kultuuriturismi eestvedaja ja töödandja, mis kinnitab veelkord seda, kui oluline on leida võimalused valdkonna toetamiseks koroonakriisi mõjude leevendamiseks ning sektori vastupanuvõime tõstmiseks kriisidega toimetulekuks.

Kui Tallinn ja muusika on nõnda tihedalt seotud, siis miks oli Tallinnal vaja võtta ette kandideerimine UNESCO võrgustikku? Kas Tallinn pole juba ilma selleta muusikalinn? Kahtlemata on, kuid võrgustikku kuulumine loob Tallinnale ja siin tegutsevatele muusikaorganisatsioonidele täiendavaid võimalusi. Tallinn on pikalt tegeleenud enda rahvusvahelise positsioneerimisega. Euroopa kultuuripealinna tiitel jääb aastasse 2011. Järgmisel, 2023. aastal on Tallinn Euroopa Roheline Pealinn. Tallinna arengustrateegia 2035⁴ visioon on Tallinn kui roheline maailmalinn, kus elatakse tulevikku vaatavalt ja pärandit väärtustavalt. Üheks kuuest strateegilisest sihist on loov Tallinn, mis on kujunenud targa majanduse südameks, avatud õppimise ruumiks, teaduse, innovatsiooni ja katsetuste linnaks ning loovate inimeste ja sündmuste linnaks, kus on hoitud nii ehituskui ka kultuuripärand. Kultuuri kaudu soovib Tallinn saada vastutustundlikumaks, kaasavamaks ning uuenduslikumaks linnaks. UNESCO muusikalinnaks olemine panustab kõikidesse ülaltoodud eesmärkidesse, olles platvorm, mis ei toeta ainult Tallinna ja Eesti muusikuid ning teisi loomeinimesi, aga lisaks seob need valdkonnad tihedalt kokku hariduse, keskkonna, ettevõtluse ja innovatsiooniga.

Tallinnal, Eesti suurima kohaliku omavalitsusena, samuti nagu ka siinsel muusikavaldkonnal, on vaja lahendada mitmed olulised väljakutsed. Tallinna väljakutsed on vahetult seotud säästva arengu eesmärkidega, sh rohepööre, tervis ja heaolu, hariduse jätkusuutlikkus, ebavõrdsuse vähendamine ning kestlik majanduskasv. Koroonapandeemia tõi mitmed nendest probleemidest eriti valusalt esile, ennekõike digilõhe, hariduse, füüsilise ja vaimse tervise ning turismivaldkonna kestlikkuse osas. 2022. aastal on probleemide nimistusse lisandunud veel julgeolek ja kümned tuhanded sõjapõgenikud Ukrainast. Muusika koos ülejäänud kultuurivaldkonnaga oli üks enim kannatada saanud valdkondadest, kusjuures tähelepanu tuleb pöörata mitte ainult muusikutele, vaid kõikidele toimeahela osadele, sh tehnilise toe pakkujad, kontserdi- paigad jm.

³ Eesti Konjunktuuriinstituut (2020), Tallinna muusikavaldkonna kaardistamine. [<https://uuringud.tallinn.ee/uuring/vaata/2020/Tallinna-muusikavaldkonna-kaardistamine-2020>] 27.02.2022

⁴ Tallinn (2020), Tallinna arengustrateegia „Tallinn 2035. [<https://www.tallinn.ee/est/strateegia/Arengustrateegia-Tallinn-2035-avalikustamine>] 27.02.2022

Pandeemia taandudes ja turismisektori taastumisel on oluline silmas pidada, et Euroopa Komisjoni andmetel⁵ moodustab kultuuriturism 40% kogu Euroopa turismist ehk 4 turisti 10st valib oma järgmise sihtkoha sealse kultuuripakkumise põhjal. Isegi, kui kultuur ei ole turisti jaoks esmane külastamise eesmärk, pakub kultuur oma eri vormides unustamatuid elamusi ning tõstab rahulolu külastuskogemusega. UNESCO muusikalinna tiitel aitab Tallinnal end tutvustada maailmas senisest enam eristuva ja mitmekülgse kultuuriturismi sihtkohana, kus lisaks kultuuripärandile, muuseumidele, disainile, arhitektuurile, kunstile ja paljudele teistele kultuurivaldkondadele on võimalus osa saada maailmatasemel muusikaelust. Siin toimub hulgaliselt kontserte ja rahvusvahelise ulatusega festivale, sh Tallinn Music Week, Jazzkaar, Birgitta Festival, Eesti Muusika Päevad, Nargen Festival. Samuti loob muusikalinnaks olemine paremad võimalused muusikafestivalidele ja -kollektiividele suurendada rahvusvahelist nähtavust ning teha senisest tihedamat koostööd teiste UNESCO võrgustikku kuuluvate linnadega.

Muusikalinnana püstitas Tallinn visiooni pakkuda maailmatasemel võimalusi luua ja nautida muusikat kogu selle mitmekülsuses. Visiooni elluviimiseks seati kuus strateegilist eesmärki:

1. tõsta muusikavaldkonna kvaliteeti ning suurendada mitmekesisust ja rahvusvahelisust;
2. avastada, arendada ja toetada uusi muusikatalente;
3. muuta muusika kõigile kättesaadavamaks;
4. soodustada kestliku kultuuriturismi taastumist ja arengut;
5. muuta Tallinn ühistel väärtusel põhinevaks kaasavaks kogukonnaks;
6. toetada elujõulist ja kestlikku muusikavaldkonda uuenduste ja digitaalse võimekuse abil.

Eesmärkide saavutamiseks koostas Tallinn muusikalinna tegevuskava aastateks 2022–2025⁶, mis seisab kuuel sambal ehk tegevusprogrammil:

- Programmi *Järgmise põlvkonna muusika* eesmärk on kaasata muusikasse ja selle erinevatesse väljendusviisidesse rohkem noori, suurendada teadlikkust ning võimaldada noortel andekatel muusikutele valdkonnas karjääri teha. Selleks toetatakse muusikaharidust, lastele ja noortele suunatud konkursside läbiviimist ja noorte laulu- ja tantsupeo korraldamist. Muusika kaudu soovitakse toetada haavatavatest gruppidest pärit noorte ühiskonda kaasamist. Samuti kavandatakse käivitada noortele suunatud muusikapass, millega lihtsustatakse noorte ligipääsu muusikasündmustele.
- Programmi *Muusikaline Tallinn* eesmärk on muuta muusika kättesaadavamaks kõigile, vanusest, asukohast, rahvusest või muudest tingimustest hoolimata, ning tuua muusikat senisest enam linnaruumis esile. Tallinn on koostamas kultuuri

⁵ Euroopa Komisjon (2022), Cultural tourism.

[https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/cultural_en] 27.02.2022

⁶ Tallinn (2021), „Muusikalinna strateegia 2022–2025“.

[<https://www.tallinn.ee/est/muusikalinn/Muusikalinna-strateegia-2022-2025>] 27.02.2022

ligipääsetavuse strateegiat, mis muudaks kultuurielu kõikidele tallinlastele kõikjal linnas kättesaadavamaks.

- Programmi *Klassikalised helid* eesmärk on tagada klassikalise muusika kollektiivide paremad tingimused ning laiendada muusikute rahvusvahelist mobiilsust. Selleks on kavandatud tihedamat koostööd Tallinna Kammerorkestri ja Eesti Filharmoonia Kammerkoori vahel, muusikaliste ajalooradade loomist, andekate noorte muusikute igakülgset toetamist, aga ka linnahelilooja ametikoha loomist. Samuti tuleb jätkata maailmatasemel muusikataristu kujundamist koostöös riigi ja erasektoriga, muuhulgas ootab tulevikus lahendust ooperimaja ning uue kontserdimaja rajamise küsimus.
- Programmi *Muusika tulevik* eesmärk on tugevdada muusikaettevõtlust kogu väärtusahela ulatuses ning selle võimet võtta areneva tehnoloogia maastikul kasutusele uuendusi. Teadmiste põhise kultuuripoliitika elluviimiseks ning muusikasektori ühiskondliku ja majandusliku mõju paremaks mõistmiseks toetab Tallinn sektori regulaarsed kaardistamist ja analüüsi. Koostöös valdkonna organisatsioonidega käivitatakse muusikasektori koolitused ning soodustatakse rahvusvahelist liikuvust. Samuti on võtmetähtsusega digitaalsete platvormide toetamine muusika rahvusvaheliseks levitamiseks ning kontsertide salvestamise võimaluste parandamiseks nende kvaliteetseks voogedastamiseks ja veebis levitamiseks.
- Programmi *Loovate linnade koostöö* eesmärk on arendada koostööd teiste UNESCO loovlinnade võrgustiku liikmetega ning toetada rahvusvahelisi vahetusprogramme. Tallinn soovib aktiivselt osaleda ühisprojektides teiste muusikalinnadega ning olla ise innovaatiliste algatuste eestvedajaks.
- Programmi *Loovuse mõju* eesmärk on siduda muusikasektori arendamine säästva arengu eesmärkidega ning käivitada rahvusvahelisi algatusi muusika rolli suurendamiseks kaasavas ja kestlikus linnas. Tallinnal on ambitsioon saada loovlinnade rahvusvaheliseks kohtumispaigaks, kus keskendutakse muusika mõjule säästva arengu eesmärkide saavutamisel, sh kestliku turismi mudelite väljatöötamisele kultuuri- ja muusikaturismi arendamisel.

UNESCO muusikalinnaks saamine ei ole Tallinnale lühiajaline projekt, vaid tulevikku suunatud strateegiline valik tõstmaks kultuur ja muusika linna arengus tähtsale kohale. Kogu protsess oli avatud ja kaasav, selles osales üle 80 muusikavaldkonna esindaja. Tallinna taotlus sai hindamiskomisjonilt väga kõrge tagasiside, mistõttu ootused linnale on kõrged nii kohalikul muusikamaastikul kui ka rahvusvaheliselt. Muusikal on väge tuua inimesed kokku ning puudutada hinge. Seda on täna rohkem vaja kui kunagi varem.

Tallinnas, märts 2022

Ragnar Siil,
Estonian Business Schooli doktorant ja
UNESCO muusikalinna taotluse projektijuht

* * *

PS: Peatoimetaja poolne täiendus/

Beilage des Chefredakteurs/

Supplement by the editor - in - chief:

(saksa kolleegi tervitus ja e-mail Matti Raudjärvele/

Grüße vom deutschen Kollegen und E-Mail an Matti Raudjärv/

Greetings from the German colleague and e-mail to Matti Raudjärv; tõlgitud saksa keelest/ translated from German):

Festivali publik,

Peale New Yorgi Filharmoonikute Euroopa residentuuri erikontserte 20.-24.05.2022 kutsume Peenemünde 20-aastase kontsertide puhul reisima koos meiega muusikalisse Eestisse.

Eestlased on laululembeline rahvas. Nad laulavad metsast ja merest, põllust ja aiast, Jumalast ja isamaast, kelle vabaduse nad on oma häälega võitnud. See sündmus läks ajalukku kui "laulev revolutsioon". Eesti on kolmest Balti vabariigist väikseim, kuid oma muusikaliste traditsioonide poolest suur. Need ulatuvad tuhandeaastasest folkloorist kaasaegse jazz'i ja eksperimentaalse kunstini.

Prof Dr. Eckhardt. Freyer / Bonn, Saksamaa (27.05.2022)

Festivalpublikum,

nach den Sonderkonzerten der Europa-Residenz des New York Philharmonic vom 20. bis 24. Mai 2022, anlässlich von 20 Jahren Peenemünder Konzerte laden wir Sie ein mit uns in das musikalische Estland zu reisen.

Die Esten sind ein dem Gesang zugeneigtes Volk. Sie besingen den Wald und das Meer, das Feld und den Garten, Gott und das Vaterland, dessen Freiheit sie durch ihre Stimmen errungen haben. Als „Singende Revolution“ ist dieses Ereignis in die Geschichte eingegangen. Estland ist die kleinste der drei baltischen Republiken und doch groß in seinen musikalischen Traditionen. Sie reichen von tausendjähriger Folklore bis zu Jazz und Experimentalkunst der Gegenwart.

Prof. Dr. Eckhard. Freyer / Bonn, Deutschland (27.05.2022)

Festival audience,

After the special concerts of the European residency of the New York Philharmonic from May 20th to 24th, 2022, on the occasion of 20 years of Peenemünde concerts, we invite you to travel with us to musical Estonia.

The Estonians are a singing-loving people. They sing of the forest and the sea, the field and the garden, God and the fatherland, whose freedom they have won through their voices. This event went down in history as the “Singing Revolution”. Estonia is the smallest of the three Baltic republics, yet it is big in its musical traditions. They range from thousand-year-old folklore to contemporary jazz and experimental art.

Prof. Dr. Eckhardt. Freyer / Bonn, Germany (27.05.2022)